

REMISSVAR

2025-02-14

Dnr: BO 20204-0282-2

Försvarsdepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65)

(dnr Fö2024/01668)

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barns och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Vidare beaktas de allmänna kommentarerna och rekommendationerna till Sverige från FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén).

Barnombudsmannen avgränsar sitt remissvar till övergripande synpunkter.

Bedömningar av konsekvenser för barn och barns rättigheter

Utredningen har beaktat barnkonventionen i överväganden gällande planeringen och genomförandet av beredskapsåtgärder vilket är positivt. Utredaren hänvisar till artiklar i barnkonventionen i olika sammanhang, särskilt i frågor som rör skydd av och rättigheter för barn under kriser och väpnade konflikter.

Exempel på detta är att utredningen hänvisar till barnkonventionen och principen om barnets bästa, samt nämner barns behov, i sammanhang som skyddade utrymmen, skolverksamhet och särskilda samlingsplatser i krisberedskapsplanering.

Barn har inte gjorts delaktiga

Det framgår inte att barn har gjorts delaktiga i utredningens arbete. Ingen information finns om att barns röster eller erfarenheter har inhämtats genom intervjuer, workshops eller andra former av deltagande.

Barnombudsmannen rekommenderade i vår rapport "Alla tar ju inte ansvar" – barnkonventionen som lag under en samhällskris (2021)" att:

- regler och strategier för krisberedskap explicit ska kräva en prövning av barns bästa och säkerställa barnens delaktighet i beslut som berör dem.
- information är anpassad för barn och att barn involveras i planering och utvärdering av krisberedskapsåtgärder.

Betänkandet saknar uttryckliga hänvisningar till Barnombudsmannens rekommendationer eller barnkonventionens krav på delaktighet. Fokus ligger istället på organisatoriska och juridiska strukturer för kommuners och regioners krishanteringsförmåga, med liten uppmärksamhet på barnspecifika behov eller rättigheter.

Barnombudsmannen har på uppdrag av regeringen tagit fram stödmaterial om hur barn kan göras delaktiga och publicerat detta på webben¹. Det är olyckligt att en av regeringen tillsatt utredning med uppdrag att lämna förslag som berör barn inte gör barn delaktiga i arbetet.

Barnombudsmannens rekommendationer för det fortsatta arbetet

Barnombudsmannen anser att det i det fortsatta arbetet måste inkluderas ett barnperspektiv i risk- och sårbarhetsanalyser. Detta kan omfatta särskilda frågor om barn och barnfamiljers behov vid utrymning, barns tillgång till vård och skydd, och specifik beredskap för skolor och förskolor.

Vidare måste riktlinjer för barns deltagande utvecklas. Enligt artikel 12 i barnkonventionen har barn rätt att uttrycka sin åsikt i frågor som rör dem och åsikter ska beaktas utifrån ålder och mognad. Detta kan integreras i kommunernas planeringsprocesser.

Slutligen bör resurser för barn i särskilt utsatta situationer och att planer och resurser för barn med särskilda behov är tydligt förankrade och genomförbara säkerställas.

Beslut har fattats av barnombudsmannen Juno Blom. Föredragande i ärendet har varit avdelningschefen Erik Henriksson. I den slutliga handläggningen av ärendet har även avdelningschefen Malin Morell och chefsjuristen Tove Björnheden deltagit.

Juno Blom
Barnombudsman

¹ Se Barnombudsmannens regleringsbrev för 2024. (S2023/02468)